

Осипова Т.О.

Методичні рекомендації

***з граматики
латинської мови
у таблицях***

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Осипова Т.О.

***Методичні рекомендації
з граматики
латинської мови
у таблицях***

**для студентів
факультету іноземних мов
педагогічних університетів**

Суми
СумДПУ імені А.С. Макаренка

2018

УДК 811.124.02(075.8)

ББК 81.461я73

О 74

Друкується згідно з рішенням Вченої ради

Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка

(протокол № 11 від 19 червня 2018 р.)

Рецензенти: доктор філологічних наук, професор Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка **Школяренко В.І.**;
кандидат філологічних наук, доцент Сумського державного університету **Шевцова А.В.**

Т.О. Осипова.

О74 Методичні рекомендації з граматики латинської мови у таблицях. Для студентів факультету іноземних мов педагогічних університетів.
– Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2018.- 55 с.

Таблиці з граматики латинської мови містять матеріали з основного курсу латинської мови з фонетики та морфології, які розвивають, поглиблюють і закріплюють набуті теоретичні знання.

Таблиці призначено для студентів гуманітарних факультетів університету, а також можуть використовуватися учнями шкіл, гуманітарних коледжів, ліцеїв та гімназій.

УДК 811.124.02 (075.8)

ББК 81.461 я73

© Осипова Т.О., 2018

© СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2018

Зміст

1.	Nomen substantivum (Іменник)	6
2.	Declinatio prima substantivōrum	7
3.	Declinatio secunda substantivōrum	8
4.	Declinatio tertia substantivōrum	10
5.	Declinatio quarta substantivōrum	17
6.	Declinatio quinta substantivōrum	18
7.	Nomen adiectivum (Прикметник) Declinatio prima et secunda adiectivōrum	19
8.	Declinatio tertia adiectivōrum	22
9.	Gradus comparationis adiectivōrum Gradus comparatīvus adiectivōrum	24
10.	Gradus superlatīvus adiectivōrum	25
11.	Participium (Дієприкметник) Participium praesentis actīvi	26
12.	Participium perfecti passivi	27
13.	Participium futūri actīvi	27
14.	Verbum (Дієслово)	28
15.	Часи системи інфекта. Praesens indicatīvi actīvi	29
16.	Praesens indicatīvi passīvi	31
17.	Imperfectum indicatīvi actīvi	32
18.	Imperfectum indicatīvi passīvi	32
19.	Futūrum primum indicatīvi actīvi	33
20.	Futūrum primum indicatīvi passīvi	34
21.	Часи системи перфекта активного стану Perfectum indicatīvi actīvi	36
22.	Plusquamperfectum indicatīvi actīvi	37
23.	Futūrum secundum indicatīvi actīvi	38
24.	Часи системи перфекта пасивного стану Perfectum indicatīvi passīvi	39
25.	Plusquamperfectum indicatīvi passīvi	40
26.	Futūrum secundum indicatīvi passīvi	42
27.	Nomen numerale (Чисельник)	44
28.	Infinitīvus (Інфінітив)	48
29.	Gerundium (Герундій)	48
30.	Gerundivum (Герундив)	49
31.	Крилаті вирази	50

Шановні студенти!

Таблиці призначено для студентів 1 курсу факультету іноземної та слов'янської філології, спеціальність 6.020303. Філологія.* Мова і література і задумано як засіб, який повинен допомогти у вивченні латинської мови та поступово оволодіти навичками аналізу явищ латинської мови. Таблиці охоплюють усі теми курсу латинської мови в обсязі, передбаченому діючою програмою.

Таблиці складаються з тематичних розділів і побудовані з метою розкриття матеріалу з граматики латинської мови.

Розділ 1 – Іменник. Подається словникова форма іменників, таблиці відмінювання іменників усіх типів відмін та коментарі щодо визначення конкретного типу відмін іменників.

Розділ 2 – Прикметник. Подається словникова форма прикметників для визначення типів відмін, поняття основи, ступені порівняння прикметників, таблиці відмінювання прикметників

Розділ 3 – Дієприкметник. Способи утворення дієприкметників, їх відмінювання.

Розділ 4 – Дієслово. 2 підрозділи: часи системи інфекта та часи системи перфекта. Подано визначення типів дієвідмін та основ дієслова, утворення і відмінювання дієслів у всіх часах системи інфекта та системи перфекта активного та пасивного станів.

Розділ 5 – Інфінітиви. Утворення, переклад форм інфінітива.

Розділ 6 - Герундій.

Розділ 7 – Герундив.

Розділ 8 – Інфінітиви. Утворення, переклад форм інфінітива.

Матеріал поданий з урахуванням правил, які викладені у підручниках з латинської мови.

Nomen substantivum

Іменник

Граматичні категорії іменників:

Рід – **genus:** genus masculīnum (**m**) (чоловічий рід);
genus feminīnum (**f**) (жіночий рід);
genus neutrum (**n**) (середній рід).

Число – **numērus:** numērus singulāris (однина);
numērus plurālis (множина).

Відмінок – **casus:**

Nominatīvus	(Nom.)	-називний (хто?, що?)
Genetīvus	(Gen.)	-родовий (кого?, чого?)
Datīvus	(Dat.)	-давальний (кому?, чому?)
Accusatīvus	(Acc.)	-знахідний (кого?, що?)
Ablatīvus	(Abl.)	-орудний (ким?, чим?)
Vocatīvus	(Voc.)	-клична форма (хто?, що?)

Відміна – **declinatio.** У латинській мові 5 типів відмін іменників.

N.B! Тип відміни визначається за закінченням Genetivus singulāris.

N.B! Основа іменника визначається шляхом відкидання закінчення в Genetivus singulāris.

N.B! Словникова форма іменника подається у словнику у двох формах - Nominatīvus singulāris та Genetīvus singulāris, вказується рід (m, f, n) та переклад слова.

Таблиця: Визначення типу відмін та основи іменників:

Словникова форма іменника	Genetivus singulāris	Закінчення в Gen. sing.	Тип відміни	Основа іменника
terrā, -ae, f – земля	G.s. terr -ae	-ae	1 (prima)	terr -
lupus, -i, m – вовк	G.s. lup -i	-i	2 (secunda)	lup -
animal, -ālis, n – тварина	G.s. animāl -is	-is	3 (tertia)	animāl -

fructus, -us, m – фрукт	G.s. <u>fruct</u> -us	-us	4 (quarta)	<u>fruct</u> -
fides, -ēi, f – віра	G.s. <u>fid</u> -ēi	-ēi	5 (quinta)	<u>fid</u> -

Declinatio prima substantivōrum

1 відміна іменників:

іменники жіночого роду (f): Nom. sing. закінчення **-ă**,

Gen. sing. закінчення **-ae**.

Словникова форма:

silvă, -ae, f – ліс (G.s. silv-ae, -ae, decl. 1; основа silv-)

femīnă, -ae, f – жінка (G.s. femīn-ae, -ae, decl. 1; основа femīn-)

stellă, -ae, f – зірка (G.s. stell-ae, -ae, decl. 1; основа stell-)

terră, -ae, f – земля (G.s. terr-ae, -ae, decl. 1; основа terr-)

N.B! Виключення: іменники чоловічого роду (m):

Nom. sing. закінчення **-ă**,

Gen. sing. закінчення **-ae**.

poētă, -ae, m – поет (G.s. poēt-ae, -ae, decl. 1; основа poēt-)

agricōlă, -ae, m – землероб (G.s. agricōl-ae, -ae, decl. 1; основа agricōl-)

pirătă, -ae, m – пірат (G.s. pirăt-ae, -ae, decl. 1; основа pirăt-)

Persă, -ae, m – перс та ін. (G.s. Pers-ae, -ae, decl. 1; основа Pers-)

Відмінювання іменників 1-ї відміни

❖ *terră, -ae, f - земля*

(Gen. sing. *terrae*; закінчення у Gen. sing. **-ae** - declinatio 1, основа terr-)

❖ *poētă, -ae, m - поет*

(Gen. sing. *poetae*; закінчення у Gen. sing. **-ae** - declinatio 1, основа poēt-)

casus	terră, -ae, f – земля (основа: <u>terr</u> -)			poētă, -ae, m – поет (основа: <u>poēt</u> -)		
	Singularis			Pluralis		
	f	m		f	m	

Nom.	terr-ă	poēt-ă	-ă	terr-ae	poēt-ae	-ae
Gen.	terr-ae	poēt-ae	-ae	terr-ārum	poēt-ārum	-ārum
Dat.	terr-ae	poēt-ae	-ae	terr-is	poēt-is	-is
Acc.	terr-am	poēt-am	-am	terr-as	poēt-as	-as
Abl.	terr-ā	poēt-ā	-ā	terr-is	poēt-is	-is
Voc.	terr-ă	poēt-ă	-ă	terr-ae	poēt-ae	-ae

Declinatio secunda substantivōrum

2 відміна іменників:

іменники чоловічого роду (m) у **Nom. sing.** закінчення **-us, -er, -ir,**

у **Gen. sing.** закінчення **-i;**

іменники середнього роду (n) у **Nom. sing.** закінчення **-um,**

у **Gen. sing.** закінчення **-i.**

Словникова форма:

lupus, -i, m – вовк	(G.s. <u>lup-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>lup-</u>)
discipŭlus, -i, m – учень	(G.s. <u>discipŭl-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>discipŭl-</u>)
puer, puērī, m – хлопець	(G.s. <u>puēr-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>puēr-</u>)
ager, agrī, m – поле	(G.s. <u>agr-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>agr-</u>)
vir, virī, m – чоловік	(G.s. <u>vir-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>vir-</u>)
bellum, -i, n – війна	(G.s. <u>bell-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>bell-</u>)
verbum, -i, n – слово	(G.s. <u>verb-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>verb-</u>)

N.B! Виключення: іменники жіночого роду (f):

Nom. sing. **-us,**

Gen. sing. **-i:**

popŭlus, -i, f – тополя	(G.s. <u>popŭl-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>popŭl-</u>)
malus, -i, f – яблуня	(G.s. <u>mal-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>mal-</u>)
laurus, -i, f – лавр	(G.s. <u>laur-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>laur-</u>)
Rhodus, -i, f – Родос	(G.s. <u>Rhod-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>Rhod-</u>)
Aegyptus, -i, f – Єгипет	(G.s. <u>Aegypt-i</u> ,	-i , decl. 2; основа <u>Aegypt-</u>)

N.B! Виключення: іменники середнього роду (**n**):

Nom. sing. **-us**,

Gen. sing. **-i**:

virus, -i, n – отрута (G.s. vir-i, -i, decl. 2; основа vir-)

pelagus, -i, n – море (G.s. pelag-i, -i, decl. 2; основа pelag-)

vulgus, -i, n – натовп, юрба (G.s. vulg-i, -i, decl. 2; основа vulg-)

Відмінювання іменників 2-ї відміни:

❖ *puer, puēri, m – хлопець*

(Gen. sing. *puēri*; закінчення у Gen. sing. **-i** – declinatio 2, основа puē-)

❖ *ager, agri, m – поле*

(Gen. sing. *agri*; закінчення у Gen. sing. **-i** – declinatio 2, основа agr-)

casus	puer, puēri, m – хлопець (основа: <u>puer</u> -)					
	ager, agri, m – поле (основа: <u>agr</u> -)					
	Singulāris			Plurālis		
	m			m		
Nom.	puēr	ager	-er	puēr-i	agr-i	-i
Gen.	<u>puēr</u> -i	<u>agr</u> -i	-i	puer-ōrum	agr-ōrum	-ōrum
Dat.	puēr-o	agr-o	-o	puēr-is	agr-is	-is
Acc.	puēr-um	agr-um	-um	puēr-os	agr-os	-os
Abl.	puēr-o	agr-o	-ō	puēr-is	agr-is	-is
Voc.	puēr	ager	-er	puēr-i	agr-i	-i

❖ *Lupus, -i, m – вовк*

(Gen. sing. *lupi*; закінчення у Gen. sing. **-i** – declinatio 2, основа lup-)

❖ *vir, viri, m – чоловік*

(Gen. sing. *viri*; закінчення у Gen. sing. **-i** – declinatio 2, основа vir-)

casus	lupus, -i, m – вовк (основа: <u>lup</u> -)					
	vir, viri, m – чоловік (основа: <u>vir</u> -)					
	Singulāris			Plurālis		
	m			m		
Nom.	lup-us	vir	-us, -ir	lup-i	vir-i	-i
Gen.	<u>lup</u> -i	<u>vir</u> -i	-i	lup-ōrum	vir-ōrum	-ōrum
Dat.	lup-o	vir-o	-o	lup-is	vir-is	-is
Acc.	lup-um	vir-um	-um	lup-os	vir-os	-os

Abl.	lup-ō	vir-ō	-ō	lup-is	vir-is	-is
Voc.	lup-ě	vir	-ě, -ir	lup-i	vir-i	-i

❖ *bellum, -i, n – війна*

(Gen. sing. *belli*; закінчення у Gen. sing. *-i* – declinatio 2, основа *bell-*)

casus	bellum, -i, n – війна (основа: <u><i>bell-</i></u>)			
	Singularis		Pluralis	
	n			
Nom.	bell-um	-um	bell-a	-a
Gen.	<u><i>bell-i</i></u>	-i	bell-ōrum	-ōrum
Dat.	bell-o	-o	bell-is	-is
Acc.	bell-um	-um	bell-a	-a
Abl.	bell-ō	-ō	bell-is	-is
Voc.	bell-um	-um	bell-a	-a

Винятки:

❖ *virus, -i, n – отрута*

(Gen. sing. *viri*; закінчення у Gen. sing. *-i* – declinatio 2, основа *vir-*)

❖ *populus, -i, f – тополя*

(Gen. sing. *populi*; закінчення у Gen. sing. *-i* – declinatio 2, основа *popul-*)

casus	populus, -i, f – тополя (основа: <u><i>popul-</i></u>)					
	virus, -i, n – отрута (основа: <u><i>vir-</i></u>)					
	Singularis		Pluralis			
	f	n	f	n		
Nom.	popul-us	vir-us	-us	popul-i	vir-i	-i
Gen.	<u><i>popul-i</i></u>	<u><i>vir-i</i></u>	-i	popul-ōrum	vir-ōrum	-ōrum
Dat.	popul-o	vir-o	-o	popul-is	vir-is	-is
Acc.	popul-um	vir-um	-um	popul-os	vir-os	-os
Abl.	popul-ō	vir-ō	-ō	popul-is	vir-is	-is
Voc.	popul-ě	vir-ě	-ě	popul-i	vir-i	-i

Declinatio tertia substantivōrum

3 відміна іменників: m, f, n Nom. sing. – різні закінчення (m, f, n)

Gen. sing. закінчення **-is**

Словникова форма:

orator, -ōris, m – оратор

(G.s. *orator-is*, **-is**, decl. 3; основа *orator-*)

consul, -ūlis, m – консул	(G.s. <u>consūl-is</u> , -is, decl. 3; основа <u>consul-</u>)
homo, -īnis, m – людина	(G.s. <u>homīn-is</u> , -is, decl. 3; основа <u>homīn-</u>)
lex, legis, f – закон	(G.s. <u>leg-is</u> , -is, decl. 3; основа <u>leg-</u>)
civitas, -ātis, f – держава	(G.s. <u>civitāt-is</u> , -is, decl. 3; основа <u>civitāt-</u>)
nomen, -īnis, n – ім'я	(G.s. <u>nomīn-is</u> , -is, decl. 3; основа <u>nomīn-</u>)
tempus, -ōris, n – час	(G.s. <u>tempōr-is</u> , -is, decl. 3; основа <u>tempōr-</u>)
mare, maris, n – море	(G.s. <u>mar-is</u> , -is, decl. 3; основа <u>mar-</u>)
mons, montis, m – гора	(G.s. <u>mont-is</u> , -is, decl. 3; основа <u>mont-</u>)
civis, -is, m, f – громадянин (-нка)	(G.s. <u>civ-is</u> , -is, decl. 3; основа <u>civ-</u>)

Різноманітність закінчень в Nom. sing. пояснюється двома способами творення цієї відмінкової форми – **сигматичним** (за допомогою “s”) або **асигматичним** (без допомоги “s”).

Основи, що закінчуються на **-l**, **-r**, **-n**, **-s**, утворюють асигматичний номінатив:

Nom. sing.	Gen. sing.	Основа
consul	consūlis	<u>consul-</u>
orator	oratoris	<u>orator-</u>
nomen	nomīnis	<u>nomīn-</u>
mos	moris	<u>mor-</u>

Основи на **-c**, **-g**, **-t**, **-d** утворюють сигматичний номінатив:

Nom. sing.	Gen. sing.	Основа
dux	ducis	<u>duc-</u> (duc+s >cs > dux)
rex	regis	<u>reg-</u> (reg+s >gs >cs > rex)
aetas	aetatis	<u>aetat-</u> (aetat+s >ts >ss >s > aetas)
palus	paludis	<u>palud-</u> (palud+s >ds >ts >ss >s > palus)

N.B! Основу іменників визначаємо за формою *Genetivus singularis*, відкинувши закінчення *-is*. У більшості випадків основа іменників 3-ї відміни не збігається з формою *Nominativus singularis*.

Основа переважної більшості іменників 3-ї відміни закінчується на приголосний і невеликої групи - на голосний. Отже, іменники 3-ї відміни поділяються на три типи відмінювання: **приголосний, голосний, мішаний**.

Різницю у відмінкових закінченнях приголосної, голосної та мішаної груп іменників 3-ї відміни ілюструє таблиця:

Група	В і д м і н к и		
	Abl. sing.	Gen. pl.	Nom., Acc., Voc. pl. (n)
приголосна	-e	-um	-a
голосна	-i	-ium	-ia
мішана	-e	-ium	-a

Declinatio tertia substantivorum

Приголосна група (classic consonans)

Ознаки:

1. Нерівноскладові іменники усіх трьох родів (у *Gen. sing.* на один склад більше, ніж у *Nom. sing.*).

2. Основа іменників закінчується тільки на один приголосний.

Наприклад:

civitas, -ātis, f – держава

nomen, -īnis, n – ім'я

tempus, -ōris, n – час та ін.

❖ *consul, -ūlis, m* – консул

Ознаки:

1) нерівноскладові іменники (*Nom.sing. con-sul* - 2 склади, *Gen.sing. con-su-lis* - 3 склади)

2) основа іменника (*consul-*) закінчується тільки на один приголосний (l-)

Відмінювання іменників 3-ї відміни приголосної групи:

❖ *orator, -ōris, m* - оратор

(Gen. sing. *oratōris*; закінчення у Gen. sing. *-is* – decl. 3, основа *oratōr-*)

❖ *lex, legis, f* - закон

(Gen. sing. *legis*; закінчення у Gen. sing. *-is* – decl. 3, основа *leg-*)

❖ *nomen, -īnis, n* - ім'я

(Gen. sing. *nomīnis*; закінчення у Gen. sing. *-is* – decl. 3, основа *nomīn-*)

casus	orator, -ōris, m - оратор		lex, legis, f – закон		nomen, -īnis, n - ім'я	
	основа: <u>orator-</u>		основа: <u>leg-</u>		основа: <u>nomīn-</u>	
	Singularis					
	m		f		n	
Nom.	orator	-	lex	-	nomen	-
Gen.	<u>oratōr-is</u>	-is	<u>leg-is</u>	-is	<u>nomīn-is</u>	-is
Dat.	oratōr-i	-i	leg-i	-i	nomīn-i	-i
Acc.	oratōr-em	-em	leg-em	-em	nomen	-
Abl.	oratōr-e	-e	leg-e	-e	nomīn-e	-e
Voc.	orator	-	lex	-	nomen	-
Plurālis						
Nom.	oratōr-es	-es	leg-es	-es	nomīn-a	-a
Gen.	oratōr-um	-um	leg-um	-um	nomīn-um	-um
Dat.	orator-ībus	-ībus	leg-ībus	-ībus	nomīn-ībus	-ībus
Acc.	oratōr-es	-es	leg-es	-es	nomīn-a	-a
Abl.	orator-ībus	-ībus	leg-ībus	-ībus	nomīn-ībus	-ībus
Voc.	oratōr-es	-es	leg-es	-es	nomīn-a	-a

Declinatio tertia substantivōrum

Голосна група іменників 3-ї відміни

Ознака: іменники середнього роду (*neutrum*), які у *Nom.sing.* закінчуються на *-e, -al, -ar*:

mare, maris, n – море, *animal, -ālis, n* – тварина, *calcar, -āris, n* – шпора

Ознака: іменник *mare* - *neutrum*, *Nom.sing.* закінчується на *-e*

Ознака: іменник *animal* - *neutrum*, *Nom.sing.* закінчується на *-āl*

Ознака: іменник *calcar* - *neutrum*, *Nom.sing.* закінчується на *-ar*

Відмінювання іменників 3-ї відміни голосної групи:

❖ *mare, -is, n - море*

(Gen. sing. *maris*; закінчення у Gen.sing. *-is* – decl. 3, основа *mar-*)

❖ *animal, -ālis, n - тварина*

(Gen. sing. *animalis*; закінчення у Gen.sing. *-is* – decl. 3, основа *animal-*)

❖ *exemplar, -āris, n - приклад*

(Gen. sing. *exemplaris*; закінчення у Gen.sing. *-is* – decl. 3, основа *exemplar-*)

casus	<i>mare, -is, n – море</i>	<i>animal, -ālis, n – тварина</i>	<i>exemplar, -āris, n – приклад</i>	Закінчення
	основа: <u><i>mar-</i></u>	основа: <u><i>animal-</i></u>	основа: <u><i>exemplar-</i></u>	
	Singulāris			
	n	n	n	
Nom.	<i>mar-e</i>	<i>animal</i>	<i>exemplar</i>	-e, -al, -ar
Gen.	<u><i>mar-is</i></u>	<u><i>animal-is</i></u>	<u><i>exemplar-is</i></u>	-is
Dat.	<i>mar-i</i>	<i>animal-i</i>	<i>exemplar-i</i>	-i
Acc.	<i>mar-e</i>	<i>animal</i>	<i>exemplar</i>	-e, -al, -ar
Abl.	<i>mar-i</i>	<i>animal-i</i>	<i>exemplar-i</i>	-i
Voc.	<i>mar-e</i>	<i>animal</i>	<i>exemplar</i>	-e, -al, -ar
Plurālis				
Nom.	<i>mar-ia</i>	<i>animal-ia</i>	<i>exemplar-ia</i>	-ia
Gen.	<i>mar-ium</i>	<i>animal-ium</i>	<i>exemplar-ium</i>	-ium
Dat.	<i>mar-ībus</i>	<i>animal-ībus</i>	<i>exemplar-ībus</i>	-ībus
Acc.	<i>mar-ia</i>	<i>animal-ia</i>	<i>exemplar-ia</i>	-ia
Abl.	<i>mar-ībus</i>	<i>animal-ībus</i>	<i>exemplar-ībus</i>	-ībus
Voc.	<i>mar-ia</i>	<i>animal-ia</i>	<i>exemplar-ia</i>	-ia

Declinatio tertia substantivōrum

Мішана група іменників 3-ї відміни

Ознаки:

1) рівноскладові іменники, які в Nom. sing. мають закінчення *-es, -is*:

avis, avis, f – птах

civis, -is, m, f – громадянин (-нка)

nubes, -is, f – хмара

❖ *avis, avis, f* – птах: рівноскладові іменники - *Nom. sing. avis* - 2 склади, *Gen. sing. avis* - 2 склади (мішана група)

2) основа іменників закінчується на дві або більше приголосні:

urbs, urbis, f – місто (основа urb-)

mons, montis, m – гора (основа mont-)

os, ossis, n – кістка (основа oss-)

❖ *urbs, urbis, f* – місто: (*Gen. sing. основа urb-*) основа закінчується на 2 приголосні -rb (мішана група)

Відмінювання іменників 3-ї відміни мішаної групи:

❖ *civis, -is, m, f* – громадянин (-нка)

(*Gen. sing. civis*; закінчення у *Gen. sing. -is* – declinatio 3, основа civ-)

❖ *civis, civis, f* – птах: рівноскладові іменники - *Nom. sing. civis* - 2 склади, *Gen. sing. civis* - 2 склади (мішана група)

❖ *pars, partis, f* – частина

(*Gen. sing. partis*; закінчення у *Gen. sing. -is* – declinatio 3, основа part-)

❖ *pars, partis, f* – частина: (*Gen. sing. основа part-*) основа закінчується на 2 приголосні -rt (мішана група)

❖ *os, ossis, n* – кістка

(*Gen. sing. ossis*; закінчення у *Gen. sing. -is* – declinatio 3, основа oss-)

❖ *os, ossis, n* – частина: (*Gen. sing. основа oss-*) основа закінчується на 2 приголосні -ss (мішана група)

casus	<i>civis, -is, m, f</i> – громадянин (-нка)	<i>pars, partis, f</i> – частина	<i>os, ossis, n</i> - кістка
	основа: <u>civ-</u>	основа: <u>part-</u>	основа: <u>oss-</u>
	Singularis		
	m, f	f	n

Nom.	civ-is	-is	pars	-	os	-
Gen.	civ-is	-is	part-is	-is	oss-is	-is
Dat.	civ-i	-i	part-i	-i	oss-i	-i
Acc.	civ-em	-em	part-em	-em	os	-
Abl.	civ-e	-e	part-e	-e	os-e	-e
Voc.	civ-is	-is	part-is	-	os	-
Plurālis						
Nom.	civ-es	-es	part-es	-es	oss-a	-a
Gen.	civ-ium	-ium	part-ium	-ium	oss-ium	-ium
Dat.	civ-ībus	-ībus	part-ībus	-ībus	oss-ībus	-ībus
Acc.	civ-es	-es	part-es	-es	oss-a	-a
Abl.	civ-ībus	-ibus	part-ībus	-ibus	oss-ībus	-ibus
Voc.	civ-es	-es	part-es	-es	oss-a	-a

Особливості відмінювання іменників 3-ї відміни:

bos, bovis, m – бик, корова

Iuppīter, Iovis, m – Юпітер

vas, vasis, n - посудина

vis, vis, f – сила

casus	bos, bovis, m, f – бик		Iuppīter, Iovis, m – Юпітер	vas, vasis, n – посудина		vis, vis, f – сила	
	S.	Pl.	S.	S.	Pl.	S.	Pl.
Nom.	bos	boves	Iuppīter	vas	vasa	vis	vires
Gen.	bovis	boum	Iovis	vasis	vasōrum	-	virium
Dat.	bovi	bubus	Iovi	vasi	vasis	-	virībus
Acc.	bovem	boves	Iovem	vas	vasa	vim	vires
Abl.	bove	bubus	Iove	vase	vasis	vi	virībus
Voc.	bos	boves	Iuppīter	vas	vasa	vis	vires

Declinatio quarta substantivōrum

4 відміна іменників: m - Nom. sing. **-us**, Gen. sing. **-us**;

n - Nom. sing. **-u**, Gen. sing. **-us**

Словникова форма:

fructus, -us, m – фрукт (G.s. **fruct-us**, -us, decl. 4; основа **fruct-**)

exercitus, -us, m – військо (G.s. **exercit-us**, -us, decl. 4; основа **exercit-**)

cornu, -us, n – ріг (G.s. **corn-us**, -us, decl. 4; основа **corn-**)
 gelu, -us, n – мороз (G.s. **gel-us**, -us, decl. 4; основа **gel-**)

N.B! Винятки: іменники жіночого роду (f):

Nom. sing. закінчення -us,

Gen. sing. закінчення -us

manus, -us, f – рука (G.s. **man-us**, -us, decl. 4; основа **man-**)
 domus, -us, f – дом (G.s. **dom-us**, -us, decl. 4; основа **dom-**)
 tribus, -us, f – триба (G.s. **trib-us**, -us, decl. 4; основа **trib-**)
 Idus, -uum, f (pl.) – Іди (G.s. **Id-us**, -us, decl. 4; основа **Id-**)

Відмінювання іменників 4-ї відміни

❖ **fructus, -us, m – фрукт**

(Gen. sing. **fructus**; закінчення у Gen. sing. -us – declinatio 4, основа **fruct-**)

❖ **cornu, -us, n – ріг**

(Gen. sing. **cornus**; закінчення у Gen. sing. -us – declinatio 4, основа **corn-**)

casus	fructus, -us, m – фрукт				cornu, -us, n – ріг			
	основа: fruct-				основа: corn-			
	Singulāris		Plurālis		Singulāris		Plurālis	
	m				n			
Nom.	fruct-us	-us	fruct-us	-us	corn-u	-u	corn-ua	-ua
Gen.	fruct-us	-us	fruct-uum	-uum	corn-us	-us	corn-uum	-uum
Dat.	fruct-ui	-ui	fruct-ībus	-ībus	corn-u	-u	corn-ībus	-ībus
Acc.	fruct-um	-um	fruct-us	-us	corn-u	-u	corn-ua	-ua
Abl.	fruct-u	-u	fruct-ībus	-ībus	corn-u	-u	corn-ībus	-ībus
Voc.	fruct-us	-us	fruct-us	-us	corn-u	-u	corn-ua	-ua

❖ **domus, -us, f – дім**

(Gen. sing. **domus**; закінчення у Gen. sing. -us – declinatio 4, основа **dom-**)

casus	domus, -us, f – дім	
	основа: dom-	
	Singulāris	Plurālis

Nom.	dom-us	-us	dom-us	-us
Gen.	dom -us	-us	dom-ōrum (domuum)	(-ōrum) -uum
Dat.	dom-ui	-ui	dom-ībus	-ībus
Acc.	dom-um	-um	dom-os (dom-us)	-(os) -us
Abl.	dom-o	-o	dom-ībus	-ībus
Voc.	dom-us	-us	dom-us	-us

Слова acus, -us, f, m – голка
arcus, -us, m – лук
lacrus, -us, m – озеро
quercus, -us, f – дуб
specus, -us, m – печера
tribus, -us, m – триба

в Dat. pl. та Abl. pl. мають закінчення **-ubus**.

Declinatio quinta substantivōrum

5 відміна іменників: f - Nom. sing. **-es**,
Gen. sing. **-ēi**

Словникова форма:

dies, diēi, m, f – день (G.s. **di-ēi**, -ēi - decl. 5; основа **di-**)
res, rēi, f – справа (G.s. **r-ēi**, -ēi, - decl. 5; основа **r-**)
fides, -ēi, f – віра (G.s. **fid-ēi**, -ēi, - decl. 5; основа **fid-**)
spes, -ēi, f – надія (G.s. **sp-ēi**, -ēi, - decl. 5; основа **sp-**)

Відмінювання іменників 5-ї відміни:

❖ *dies, diēi, m, f - день*

(Gen. sing. **diēi**; закінчення у Gen. sing. **-ei** – declinatio 5, основа **di-**)

❖ *res, rēi, f - справа*

(Gen. sing. **rēi**; закінчення у Gen. sing. **-ei** – declinatio 5, основа **r-**)

casus	dies, diēi, m, f – день				res, rēi, f – справа	
	основа di-				основа r-	
	Singulāris		Plurālis		Singulāris	Plurālis
	m, f				f	
Nom.	di-es	-es	di-es	-es	r-es	r-es
Gen.	di -ei	-ei	di-erum	-erum	r -ei	r-erum
Dat.	di-ei	-ei	di-ebus	-ebus	r-ei	r-ebus
Acc.	di-em	-em	di-es	-es	r-em	r-es
Abl.	di-e	-e	di-ebus	-ebus	r-e	r-ebus
Voc.	di-es	-es	di-es	-es	r-es	r-es

Nomen adiectivum

Прикметник

Declinatio prima et secunda adiectivōrum

Прикметники 1-2 відміни

Словникова форма прикметників:

longus, -a, -um – довгий, -a, -e
clarus, -a, -um – відомий, -a, -e
altus, -a, -um – високий, -a, -e
miser, -ēra, -ērum – бідний, -a, -e
niger, -gra, -grum – темний, -a, -e

- 1 відміна** - (f, Nom. sing. -a)
2 відміна - (m, Nom. sing. -us, -er)
- (n, Nom. sing. -um)

Відмінювання прикметників 1-2 відміни

❖ *Longus, -a, -um – довгий, -a, -e*

longus - m, Nom. sing. -us, declinatio 2

longa - f, Nom. sing. -a, declinatio 1 (основа **long-**)

longum - n, Nom. sing. -um, declinatio 2

casus	longus, -a, -um – довгий, -а, -е					
	ОСНОВА: long-					
	Singularis					
		longus m (2 відміна)		longa f (1 відміна)		longum n (2 відміна)
Nom.	long-us	-us	long-a	-a	long-um	-um
Gen.	long-i	-i	long-ae	-ae	long-i	-i
Dat.	long-o	-o	long-ae	-ae	long-o	-o
Acc.	long-um	-um	long-am	-am	long-um	-um
Abl.	long-ō	-o	long-ā	-ā	long-ō	-o
Voc.	long-ě	-ě	long-a	-a	long-um	-um
	Plurālis					
Nom.	long-i	-i	long-ae	-ae	long-a	-a
Gen.	long-ōrum	-ōrum	long-ārum	-ārum	long-ōrum	-ōrum
Dat.	long-is	-is	long-is	-is	long-is	-is
Acc.	long-os	-os	long-as	-as	long-a	-a
Abl.	long-is	-is	long-is	-is	long-is	-is
Voc.	long-i	-i	long-ae	-ae	long-a	-a

❖ *miser, -ěra, -ěrum – бідний, -а, -е*

miser - m, Nom. sing. **-er**, declinatio 2

misěra - f, Nom. sing. **-a**, declinatio 1 (ОСНОВА **miser-**)

miserum - n, Nom. sing. **-um**, declinatio 2

casus	miser, -ěra, -ěrum – бідний, -а, -е					
	ОСНОВА: miser-					
	Singularis					
		miser m (declinatio 2)		misěra f (declinatio 1)		misěrum n (declinatio 2)
Nom.	miser	-er	misě-r-a	-a	misě-um	-um
Gen.	misě-i	-i	misě-ae	-ae	misě-i	-i
Dat.	misě-o	-o	misě-ae	-ae	misě-o	-o
Acc.	misě-um	-um	misě-am	-am	misě-um	-um
Abl.	misě-ō	-o	misě-ā	-ā	misě-ō	-o
Voc.	miser	-er	misě-a	-a	misě-um	-um
	Plurālis					
Nom.	misě-i	-i	misě-ae	-ae	misě-a	-a
Gen.	misě-ōrum	-ōrum	misě-ārum	-ārum	misě-ōrum	-ōrum
Dat.	misě-is	-is	misě-is	-is	misě-is	-is
Acc.	misě-os	-os	misě-as	-as	misě-a	-a
Abl.	misě-is	-is	misě-is	-is	misě-is	-is
Voc.	misě-i	-i	misě-ae	-ae	misě-a	-a

❖ *niger, -gra, -grum* – темний, -а, -е

niger - m, Nom. sing. **-er**, declinatio 2

nigra - f, Nom. sing. **-a**, declinatio 1 (ОСНОВА **nigr-**)

nigrum - n, Nom. sing. **-um**, declinatio 2

casus	niger, -gra, -grum – темний, -а, -е					
	ОСНОВА: nigr-					
	Singularis					
	niger m (declinatio 2)		nigra f (declinatio 1)		nigrum n (declinatio 2)	
Nom.	niger	-er	nigr- a	-a	nigrum	-um
Gen.	nigri	-i	nigrae	-ae	nigri	-i
Dat.	nigro	-o	nigrae	-ae	nigro	-o
Acc.	nigrum	-um	nigram	-am	nigrum	-um
Abl.	nigrō	-o	nigrā	-ā	nigrō	-o
Voc.	nigrum	-er	nigra	-a	nigrum	-um
Pluralis						
Nom.	nigri	-i	nigrae	-ae	nigra	-a
Gen.	nigrōrum	-ōrum	nigrārum	-ārum	nigrōrum	-ōrum
Dat.	nigris	-is	nigris	-is	nigris	-is
Acc.	nigros	-os	nigras	-as	nigra	-a
Abl.	nigris	-is	nigris	-is	nigris	-is
Voc.	nigri	-i	nigrae	-ae	nigra	-a

Declinatio tertia adiectivōrum

Прикметники 3-ї відміни

1) Прикметники 3-х закінчень: m – er

f – is

n – e

acer, acris, acre – гострий, -а, -е

celer, -ēris, -ēre – швидкий, -а, -е

Відмінювання прикметників 3-ї відміни 3-х закінчень:

❖ *celer, -ēris, -ēre* – швидкий, -а, -е

celer - m, Nom. sing. **-er**, declinatio 3

celēris - f, Nom. sing. **-is**, declinatio 3 (основа **celēr-**)

celēre - n, Nom. sing. **-e**, declinatio 3

casus	celer, -ēris, -ēre – швидкий, -а, -е					
	основа: celēr-					
	Singularis					
	celer, m		celēris, f		celēre, n	
Nom.	celer	-er	celēr-is	-is	celēre	-e
Gen.	celēris	-is	celēris	-is	celēris	-is
Dat.	celēri	-i	celēri	-i	celēri	-i
Acc.	celērem	-em	celērem	-em	celēre	-e
Abl.	celēri	-i	celēri	-i	celēri	-i
Voc.	celer	-er	celēris	-is	celēre	-e
Plurālis						
Nom.	celēres	-es	celēres	-es	celeria	-ia
Gen.	celerium	-ium	celerium	-ium	celerium	-ium
Dat.	celeribus	-ibus	celeribus	-ibus	celeribus	-ibus
Acc.	celēres	-es	celēres	-es	celeria	-ia
Abl.	celeribus	-ibus	celeribus	-ibus	celeribus	-ibus
Voc.	celēres	-es	celēres	-es	celeria	-ia

2) Прикметники 2-х закінчень: **m, f – is**

n – e

fortis, -e – хоробрий, -а, -е

brevis, -e – короткий, -а, -е

dulcis, -e – солодкий, -а, -е

Відмінювання прикметників 3-ї відміни 2-х закінчень:

❖ **utīlis, -e – корисний, -а, -е**

utīlis - m, f, Nom. sing. **-is**, declinatio 3 (основа **utīl-**)

utīle - n, Nom. sing. **-e**, declinatio 3

casus	utīlis, -e – корисний, -а, -е							
	основа: utīl-							
	Singularis				Plurālis			
	utīlis, m, f		utīle, n		m, f		n	
Nom.	utīl-is	-is	utīle	-e	utīles	-es	utilia	-ia
Gen.	utīlis	-is	utīlis	-is	utilium	-ium	utilium	-ium
Dat.	utīli	-i	utīli	-i	utilibus	-ibus	utilibus	-ibus

Acc.	utīlem	-em	utīle	-e	utīles	-es	utilia	-ia
Abl.	utīli	-i	utīli	-i	utilībus	-ibus	utilībus	-ibus
Voc.	utīlis	-is	utīle	-e	utīles	-es	utilia	-ia

3) Прикметники 1-го закінчення:

m, f, n – x
m, f, n – ns
m, f, n – r

felix, -īcis – щасливий, -a, -e

sapiens, -ntis – розумний, -a, -e

par, paris – рівний, -a, -e

Відмінювання прикметників 3-ї відміни 1-го закінчення:

❖ ***felix, -īcis – щасливий, -a, -e***

felix - Nom. sing., m, f, n, declinatio 3

felīcis - Gen. sing., m, f, n (основа **felīc-**)

❖ ***prudens, -ntis – розумний, -a, -e***

prudens - Nom. sing., m, f, n, declinatio 3

prudētis - Gen. sing., m, f, n (основа **prudēt-**)

casus	felix, -īcis – щасливий, -a, -e		prudens, -ntis – розумний, -a, -e	
	основа: felīc-		основа: prudēt-	
	Singularis		Singularis	
	felix - m, f, n		prudens - m, f, n	
Nom.	felix (m, f, n)		prudens (m, f, n)	
Gen.	felīc- is (m, f, n)		prudēt- is (m, f, n)	
Dat.	felīci (m, f, n)		prudēti (m, f, n)	
Acc.	felīcem (m, f)	felix (n)	prudētem (m, f)	prudens (n)
Abl.	felīci (m, f, n)		prudēti (m, f, n)	
Voc.	felix (m, f, n)		prudens (m, f, n)	
	Plurālis		Plurālis	
Nom.	felīces (m, f)	felicia (n)	prudētes (m, f)	prudētia (n)
Gen.	felīcium (m, f, n)		prudētium (m, f, n)	
Dat.	felīcībus (m, f, n)		prudētībus (m, f, n)	
Acc.	felīces (m, f)	felicia (n)	prudētes (m, f)	prudētia (n)
Abl.	felīcībus (m, f, n)		prudētībus (m, f, n)	
Voc.	felīces (m, f)	felicia (n)	prudētes (m, f)	prudētia (n)

N.B! Деякі прикметники відмінюються за третім приголосним типом іменників:

dives, -ītis – багатий, -a, -e

particeps, -īpis – причетний, -a, -e

pauper, -ēris – бідний, -a, -e

princeps, -īpis – перший, -a, -e

vetus, -ēris – старий, -a, -e

Gradus comparationis adiectivōrum

Ступені порівняння прикметників

Gradus comparativus adiectivōrum

Вищий ступінь прикметників

Прикметник	Утворення вищого ступеня		Gradus comparativus
	Основа прикметників	Суфікс	
longus, -a, -um – довгий, -a, -e	long-	m, f – ior n – ius	longior (m, f) - довший, -a longius (n) - довше
miser, -ēra, -ērum – бідний, -a, -e	miser-		miserior (m, f) - бідніший, -a miserius (n) - бідніше
gracilis, -e – стрункий, -a, -e	gracil-		gracilior (m, f) - стрункіший, -a gracilius (n) - стрункіше

Відмінювання:

casus	longior, longius – довший, -a, -e			
	основа: longior-			
	Singulāris		Plurālis	
	m, f	n	m, f	n
Nom.	longior	longius	longiores	longiora
Gen.	longior- is	longioris	longiōrum	longiōrum
Dat.	longiori	longiori	longiorībus	longiorībus
Acc.	longiorem	longius	longiores	longiora
Abl.	longiore	longiore	longiorībus	longiorībus
Voc.	longior	longius	longiores	longiora

N.B! Прикметники вищого ступеня відмінюються за приголосним типом іменників 3-ї відміни:

Gradus superlativus adiectivorum

Найвищий ступінь прикметників

Прикметник	Утворення найвищого ступеня			Gradus superlativus
	Основа прикметників	Суфікс	Закінчення	
longus, -a, -um – довгий, -а, -е	<u>long-</u>	-issim-	-us, -a, -um	longissimus, -a, -um – найдовший, -а, -е
miser, -era, -erum – бідний, -а, -е	<u>miser-</u>	-rim-	-us, -a, -um	miserrimus, -a, -um – найбідніший, -а, -е
gracilis, -e – стрункий, -а, -е	<u>gracil-</u>	-lim-	-us, -a, -um	gracillimus, -a, -um – найстрункіший, -а, -е

Відмінювання:

casus	longissimus, -a, -um – найдовший, -а, -е		
	ОСНОВА: longissim-		
	Singularis		
	m (declinatio 2)	f (declinatio 1)	n (declinatio 2)
Nom.	longissimus	longissim-a	longissimum
Gen.	longissimi	longissimae	longissimi
Dat.	longissimo	longissimae	longissimo
Acc.	longissimum	longissimam	longissimum
Abl.	longissimō	longissimā	longissimō
Voc.	longissimē	longissima	longissimum
	Pluralis		
Nom.	longissimi	longissimae	longissima
Gen.	longissimōrum	longissimārum	longissimōrum
Dat.	longissimis	longissimis	longissimis
Acc.	longissimos	longissimas	longissima
Abl.	longissimis	longissimis	longissimis
Voc.	longissimi	longissimae	longissima

Participium

Дієприкметник

Participium praesentis actīvi

Дієприкметник теперішнього часу активного стану

Дієслово	Утворення дієприкметників		Participium praesentis actīvi
	Основа інфекта	Закінчення	
laudo, <u>laudare</u> , 1 – хвалити	<u>laudā-</u>	-ns	laudans, -ntis – той (та, те), що хвалить
moveo, <u>movēre</u> , 2 – рухати	<u>movē-</u>	-ns	movens, -ntis – той (та, те), що рухає
lego, <u>legere</u> , 3 – читати	<u>leg-</u>	-ens	legens, -ntis – той (та, те), що читає
audio, <u>audire</u> , 4 – слухати	<u>audī-</u>	-ens	audiens, -ntis – той (та, те), що слухає

Відмінювання:

		laudans, -ntis – той (та, те), що хвалить			
		ОСНОВА: laudant-			
		Singularis		Plurālis	
Nom.	laudans (m, f, n)	laudantes (m, f)	laudantia (n)		
Gen.	laudant- is (m, f, n)	laudantium (m, f, n)			
Dat.	laudanti (m, f, n)	laudantibus (m, f, n)			
Acc.	laudantem (m, f) laudans (n)	laudantes (m, f)	laudantia (n)		
Abl.	laudante (m, f, n)	laudantibus (m, f, n)			
Voc.	laudans (m, f, n)	laudantes (m, f)	laudantia (n)		

Participium perfecti passīvi

Дієприкметник минулого часу пасивного стану

Supinum	Утворення дієприкметників		Participium perfecti passīvi
	Основа супіна	Закінчення	
laudātum	<u>laudat-</u>	-us, -a, -um	laudatus, -a, -um – похвалений, -a, -e
motum	<u>mot-</u>	-us, -a, -um	motus, -a, -um – зрушений, -a, -e
lectum	<u>lect-</u>	-us, -a, -um	lectus, -a, -um – прочитаний, -a, -e

audītum	audit-	-us, -a, -um	auditus, -a, -um – прослуханий, -а, -е
---------	---------------	---------------------	--

Відмінювання:

casus	laudatus, -a, -um – похвалений, -а, -е		
	основа: laudat-		
	Singulāris		
	laudatus, m (2)	laudata, f (1)	laudatum, n (2)
Nom.	laudat-us	laudat-a	laudat-um
Gen.	laudat-i	laudat-ae	laudat-i
Dat.	laudat-o	laudat-ae	laudat-o
Acc.	laudat-um	laudat-am	laudat-um
Abl.	laudat-ō	laudat-ā	laudat-ō
Voc.	laudat-ě	laudat-a	laudat-um
	Plurālis		
Nom.	laudat-i	laudat-ae	laudat-a
Gen.	laudat-ōrum	laudat-ārum	laudat-ōrum
Dat.	laudat-is	laudat-is	laudat-is
Acc.	laudat-os	laudat-as	laudat-a
Abl.	laudat-is	laudat-is	laudat-is
Voc.	laudat-i	laudat-ae	laudat-a

Participium futūri actīvi

Дієприкметники майбутнього часу активного стану

	Утворення дієприкметників			
Supinum	Основа супіна	Суфікс	Закінчення	Participium futūri actīvi
laudātum	laudat-	-ūr-	-us, -a, -um	laudatūrus, -a, -um – той (та, те), що має намір похвалити
motum	mot-	-ūr-	-us, -a, -um	motūrus, -a, -um – той (та, те), що має намір зрушити
lectum	lect-	-ūr-	-us, -a, -um	lectūrus, -a, -um – той (та, те), що має намір прочитати
audītum	audit-	-ūr-	-us, -a, -um	auditūrus, -a, -um – той (та, те), що має намір прослухати

Відмінювання:

	laudatūrus, -a, -um – той (та, те), що має намір похвалити		
	ОСНОВА: laudatūr-		
	Singulāris		
	laudatūrus m (2)	laudatūra f (1)	laudatūrum n (2)
Nom.	laudatūrus	laudatūr-a	laudatūrum
Gen.	laudatūri	laudatūrae	laudatūri
Dat.	laudatūro	laudatūrae	laudatūro
Acc.	laudatūrum	laudatūram	laudatūrum
Abl.	laudatūrō	laudatūrā	laudatūrō
Voc.	laudatūrē	laudatūra	laudatūrum
	Plurālis		
Nom.	laudatūri	laudatūrae	laudatūra
Gen.	laudaturōrum	laudaturārum	laudaturōrum
Dat.	laudatūris	laudatūris	laudatūris
Acc.	laudatūros	laudatūras	laudatūra
Abl.	laudatūris	laudatūris	laudatūris
Voc.	laudatūri	laudatūrae	laudatūra

Verbum

Дієслово

Основні форми дієслова:

<i>Praesens indicatīvi actīvi, 1 sing</i>	<i>Perfectum indicatīvi actīvi, 1 sing.</i>	<i>Supinum</i>	<i>Infinitīvus praesentis actīvi</i>
amo	amāvi	amātum	amāre
moveo	movi	motum	movēre
lego	legi	lectum	legēre
audio	audīvi	audītum	audīre

Основи дієслова:

<i>Perfectum indicatīvi actīvi, 1 sing</i>	ОСНОВА перфекта	<i>Supinum</i>	ОСНОВА супіна	<i>Infinitīvus praesentis actīvi</i>	ОСНОВА інфекта
<i>amāvi</i>	amav-	<i>amātum</i>	amat-	<i>amāre</i>	amā-
<i>movi</i>	mov-	<i>motum</i>	mot-	<i>movēre</i>	movē-

<i>legi</i>	<u>leg-</u>	<i>lectum</i>	<u>lect-</u>	<i>legere</i>	<u>leg-</u>
<i>audīvi</i>	<u>audiv-</u>	<i>audītum</i>	<u>audit-</u>	<i>audire</i>	<u>audī-</u>

N.B! У латинській мові чотири типи дієвідміни.

Тип дієвідміни визначається за кінцевим звуком основи інфекта.

Основа інфекта визначається за формою infinitivus praesentis activi (неозначена форма дієслова теперішнього часу активного стану) шляхом відкидання закінчення **-re** у 1-й, 2-й та 4-й дієвідмінах та закінчення **-ere** у 3-й дієвідміні.

Таблиця визначення типу дієвідміни та основи інфекта у дієсловах:

Infinītivus praesentis activi	Закінчення infinitivus praesentis activi	Основа інфекта	Кінцевий звук основи інфекта	Тип дієвідміни
amāre	-re	<u>amā-</u>	-ā	1
docēre	-re	<u>docē-</u>	-ē	2
legere	-ere	<u>leg-</u>	приголосний	3
audire	-re	<u>audī-</u>	-ī	4

Часи системи інфекта

До часів системи інфекта відносяться:

- praesens
- imperfectum
- futurum primum

Praesens indicativi activi

Теперішній час недоконаного виду дійсного способу активного стану

Утворення praesens indicativi activi	
Основа інфекта +	Закінчення активного стану:
	Sing. 1. -o Plur. 1 -mus
	2. -s 2. -tis
	3. -t 3. -nt

		Coniug. 1 основа інфекта <u>amā-</u>	Coniug. 2 основа інфекта <u>movē-</u>	Coniug. 3 основа інфекта <u>leg-</u>	Coniug. 4 основа інфекта <u>audī-</u>
S.	1.	amo (amā+o)	moveo	lego	audio
	2.	amas	moves	legīs	audis
	3.	amat	movet	legīt	audit
Pl.	1.	amāmus	movēmus	legīmus	audīmus
	2.	amātis	movētis	legītis	audītis
	3.	amant	movent	legūnt	audiūnt
Переклад					
S.	1.	я люблю	я рухаю	я читаю	я слухаю
	2.	ти любиш	ти рухаєш	ти читаєш	ти слухаєш
	3.	він любить вона любить воно любить	він рухає вона рухає воно рухає	він читає вона читає воно читає	він слухає вона слухає воно слухає
Pl.	1.	ми любимо	ми рухаємо	ми читаємо	ми слухаємо
	2.	ви любите	ви рухаєте	ви читаєте	ви слухаєте
	3.	вони люблять	вони рухають	вони читають	вони слухають

N.B! 1. У **1-й дієвідміні** в 1-й особі однини (далі 1 s.) кінцевий голосний основи **-ā** зливається з закінченням **-o**: amāre: amā+o - amo (я люблю); laborāre: laborā+o - laboro (я працюю).

2. У **3-й дієвідміні** між основою і закінченням вживається сполучний голосний **-ī-** (крім 1-ї особи однини) : scribīt – він пише; в 3-й особі множини (3 pl.) **-ū**: scribūnt – вони пишуть.

3. У **4-й дієвідміні** в 3-й особі множини (3 pl.) між основою та закінченням вживається сполучний голосний **-ū**: puniūnt- вони карають.

Praesens indicatīvi passīvi

Теперішній час недоконаного виду дійсного способу пасивного стану

<i>Утворення praesens indicatīvi passīvi</i>	
<i>Основа інфекта +</i>	<i>Закінчення пасивного стану:</i>
	<i>Sing. 1. -or Plur. 1. -mur</i>
	<i>2. -ris 2. -mini</i>
	<i>3. -tur 3. -ntur</i>

		Coniug. 1 основа інфекта <u>amā-</u>	Coniug. 2 основа інфекта <u>movē-</u>	Coniug. 3 основа інфекта <u>leg-</u>	Coniug. 4 основа інфекта <u>audī-</u>
S.	1.	amor (amā+or)	moveor	legor	audior
	2.	amāris	movēris	legēris	audīris
	3.	amātur	movētur	legītur	audītur
Pl.	1.	amāmur	movēmur	legīmur	audīmur
	2.	amāmini	movēmini	legīmini	audīmini
	3.	amāntur	movēntur	legūntur	audiūntur
Переклад					
S.	1.	мене люблять	мене рухають	мене читають	мене слухають
	2.	тебе люблять	тебе рухають	тебе читають	тебе слухають
	3.	його люблять її люблять	його рухають її рухають	його читають її читають	його слухають її слухають
Pl.	1.	нас люблять	нас рухають	нас читають	нас слухають
	2.	вас люблять	вас рухають	вас читають	вас слухають
	3.	їх люблять	їх рухають	їх читають	їх слухають

N.B! 1. У **1-й дієвідміні** в 1-й особі однини (далі 1 s.) кінцевий голосний основи **-ā** зливається з закінченням **-or**: amāre: ama + or - amor (мене люблять); appellāre: appellā + or – apellor (мене кличуть).

2. У **3-й дієвідміні** між основою та закінченням ставляться поєднувальні голосні (окрім 1-ї особи однини), які трансформуються залежно від наступного приголосного (**-ē** перед **-r**; **-ū** перед **-ntur**; **-ī** - у всіх інших позиціях).

3. У **4-й дієвідміні** в 3-й особі множини між основою та закінченням уживається поєднувальний голосний **-ū**.

4. Пасивна форма дієслів утворюється тільки від перехідних дієслів.

Imperfectum indicatīvi actīvi

Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного стану

<i>Утворення imperfectum indicatīvi actīvi</i>			
<i>Основа</i>	<i>Суфікс</i>	<i>Закінчення активного стану</i>	
<i>Основа інфекта+</i>	<i>-ba-</i> (1-2 дієвідміни)	<i>Sing. 1. -m</i>	<i>Plur. 1. -mus</i>
	<i>-eba-</i> (3-4 дієвідміни)	<i>2. -s</i>	<i>2. -tis</i>
		<i>3. -t</i>	<i>3. -nt</i>

		Coniug. 1 основа інфекта <u>amā-</u>	Coniug. 2 основа інфекта <u>movē-</u>	Coniug. 3 основа інфекта <u>leg-</u>	Coniug. 4 основа інфекта <u>audī-</u>
S.	1.	amābam	movēbam	legēbam	audiēbam
	2.	amābas	movēbas	legēbas	audiēbas
	3.	amābat	movēbat	legēbat	audiēbat
Pl.	1.	amabāmus	movebāmus	legebāmus	audiebāmus
	2.	amabātis	movebātis	legebātis	audiebātis
	3.	amābant	movēbant	legēbant	audiēbant
Переклад					
S.	1.	я любив (-ла)	я рушив (-ла)	я читав (-ла)	я слухав (-ла)
	2.	ти любив (-ла)	ти рушив (-ла)	ти читав (-ла)	ти слухав (-ла)
	3.	він любив вона любила воно любило	він рушив вона рушила воно рушило	він читав вона читала воно читало	він слухав вона слухала воно слухало
Pl.	1.	ми любили	ми рушили	ми читали	ми слухали
	2.	ви любили	ви рушили	ви читали	ви слухали
	3.	вони любили	вони рушили	вони читали	вони слухали

Imperfectum indicatīvi passīvi

Минулий час недоконаного виду дійсного способу пасивного стану

<i>Утворення imperfectum indicatīvi passīvi</i>		
<i>Основа</i>	<i>Суфікс</i>	<i>Закінчення пасивного стану</i>
<i>Основа інфекта +</i>	<i>-ba- (1-2 дієвідміна) -eba- (3-4 дієвідміна)</i>	<i>Sing. 1. -r Plur. 1. -tur 2. -ris 2. -mini 3. -tur 3. -ntur</i>

		Coniug. 1 основа інфекта <u>amā-</u>	Coniug. 2 основа інфекта <u>movē-</u>	Coniug. 3 основа інфекта <u>leg-</u>	Coniug. 4 основа інфекта <u>audī-</u>
S.	1.	amābar	movēbar	legēbar	audiēbar
	2.	amabāris	movebāris	legebāris	audiebāris
	3.	amabātur	movebātur	legebātur	audiebātur
Pl.	1.	amabāmur	movebāmur	legebāmur	audiebāmur
	2.	amabāmini	movebāmini	legebāmini	audiebāmini
	3.	amabāntur	movebāntur	legebāntur	audiebāntur
Переклад					
S.	1.	мене кохали	мене рушили	мене читали	мене слухали
	2.	тебе кохали	тебе рушили	тебе читали	тебе слухали

	3.	його кохали її кохали	його рушили її рушили	його читали її читали	його слухали її слухали
Pl.	1.	нас кохали	нас рушили	нас читали	нас слухали
	2.	вас кохали	вас рушили	вас читали	вас слухали
	3.	їх кохали	їх рушили	їх читали	їх слухали

Futūrum primum indicatīvi actīvi

Майбутній час перший недоконаного виду
дійсного способу активного стану

<i>Утворення futūrum 1 indicatīvi actīvi</i>		
<i>Основа</i>	<i>Суфікс</i>	<i>Закінчення активного стану</i>
<i>Основа інфекта+</i>	<i>-b-</i> (1-2 дієвідміни)	<i>Sing. 1. -o/m Pl. 1. -mus</i>
	<i>-a-</i> 1 sing. (3-4 дієвідміни)	2. <i>-s</i> 2. <i>-tis</i>
	<i>-e-</i> 2 s. – 3 pl. (3-4 дієвідміни)	3. <i>-t</i> 3. <i>-nt</i>

		Coniug. 1 основа інфекта <i>amā-</i>	Coniug. 2 основа інфекта <i>movē-</i>	Coniug. 3 основа інфекта <i>leg-</i>	Coniug. 4 основа інфекта <i>audī-</i>
S.	1.	amabo	movebo	legam	audiam
	2.	amabīs	movebīs	leges	audies
	3.	amabīt	movebīt	leget	audiet
Pl.	1.	amabīmus	movebīmus	legēmus	audiēmus
	2.	amabītis	movebītis	legētis	audiētis
	3.	amabūnt	movebūnt	legent	audient
Переклад					
S.	1.	я любитиму	я рухатиму	я читатиму	я слухатиму
	2.	ти любитимеш	ти рухатимеш	ти читатимеш	ти слухатимеш
	3.	він любитиме вона любитиме воно любитиме	він рухатиме вона рухатиме воно рухатиме	він читатиме вона читатиме воно читатиме	він слухатиме вона слухатиме воно слухатиме
Pl.	1.	ми любитимемо	ми рухатимемо	ми читатимемо	ми слухатимемо
	2.	ви любитимете	ви рухатимете	ви читатимете	ви слухатимете
	3.	вони любитимуть	вони рухатимуть	вони читатимуть	вони слухатимуть

Futūrum primum indicatīvi passīvi

Майбутній час недоконаного виду дійсного способу пасивного стану

<i>Утворення futūrum 1 indicatīvi passīvi</i>		
<i>Основа</i>	<i>Суфікс</i>	<i>Закінчення пасивного стану</i>
<i>Основа інфекта+</i>	<i>-b-</i> (1-2 дієвідміни)	<i>Sing. 1. -or/r Pl. 1. -mur</i>
	<i>-a-</i> 1 sing. (3-4 дієвідміни)	<i>2. -ris 2. -mini</i>
	<i>-e-</i> 2s.– 3 pl. (3-4 дієвідміни)	<i>3. -tur 3. -ntur</i>

		Coniug. 1 основа інфекта <i>amā-</i>	Coniug. 2 основа інфекта <i>movē-</i>	Coniug. 3 основа інфекта <i>leg-</i>	Coniug. 4 основа інфекта <i>audī-</i>
S.	1.	amabor	movebor	legar	audiar
	2.	amabēris	movebēris	legēris	audiēris
	3.	amabītur	movebītur	legētur	audiētur
Pl.	1.	amabīmur	movebīmur	legēmur	audiēmur
	2.	amabīmini	movebīmini	legēmini	audiēmini
	3.	amabūntur	movebūntur	legēntur	audiēntur

Переклад

S.	1.	мене кохатимуть	мене рухатимуть	мене читатимуть	мене слухатимуть
	2.	тебе кохатимуть	тебе рухатимуть	тебе читатимуть	тебе слухатимуть
	3.	його кохатимуть її кохатимуть	його рухатимуть її рухатимуть	його читатимуть її читатимуть	його слухатимуть її слухатимуть
Pl.	1.	нас кохатимуть	нас рухатимуть	нас читатимуть	нас слухатимуть
	2.	вас кохатимуть	вас рухатимуть	вас читатимуть	вас слухатимуть
	3.	їх кохатимуть	їх рухатимуть	їх читатимуть	їх слухатимуть

N.B! 1-2 дієвідміна мають тематичні голосні: -ї, -й, -є між суфіксом -v- особовими закінченнями (подібно 3-й дієвідміні в praesens indicatīvi activi et passivi).

Узагальнююча таблиця утворення часів системи інфекта активного стану:

Часи системи інфекта	<i>Основа</i>	<i>Суфікс</i>	<i>Закінчення активного стану</i>
Praesens	основа інфекта	_____	Activum

indicatīvi actīvi			Sing. 1. -o/ m
Imperfectum indicatīvi actīvi	основа інфекта	-ba- (1-2 дієвідміни) -eba- (3-4 дієвідміни)	2. -s 3. -t
Futūrum primum indicatīvi actīvi	основа інфекта	-b- (1-2 дієвідміни) -a- 1 s. (3-4 дієвідміни) -e- 2s. – 3pl. (3-4 дієв.)	Plur. 1. -mus 2. -tis 3. -nt

**Узагальнююча таблиця
утворення часів системи інфекта пасивного стану:**

Часи системи інфекта	Основа	Суфікс	Закінчення пасивного стану
Praesens indicatīvi passīvi	основа інфекта	_____	Passivum Sing. 1. -or/ r
Imperfectum indicatīvi passīvi	основа інфекта	-ba- (1-2 дієвідміни) -eba- (3-4 дієвідміни)	2. -ris 3. -tur
Futūrum primum indicatīvi passīvi	основа інфекта	-b- (1-2 дієвідміни) -a- 1 s. (3-4 дієвідміни) -e- 2 s. – 3 pl. (3-4 дієв.)	Plur. 1. -mur 2. -mini 3. -ntur

Часи системи перфекта активного стану

До часів системи перфекта відносяться:

- perfectum
- plusquamperfectum
- futūrum secundum

Perfectum indicatīvi actīvi

Минулий час доконаного виду дійсного способу активного стану

Утворення perfectum indicatīvi actīvi	
Основа перфекта +	Закінчення активного стану: Sing. 1. -i Plur. 1. -imus 2. -īsti 2. -īstis 3. -īt 3. -ērunt

		Coniug. 1 осн. перфекта <u>amav-</u>	Coniug. 2 осн. перфекта <u>mov-</u>	Coniug. 3 осн. перфекта <u>leg-</u>	Coniug. 4 осн. перфекта <u>audiv-</u>
S.	1.	amāvi	movi	legi	audīvi
	2.	amavīsti	movīsti	legīsti	audivīsti
	3.	amavīt	movīt	legīt	audivīt
Pl.	1.	amavīmus	movīmus	legīmus	audivīmus
	2.	amavīstis	movīstis	legīstis	audivīstis
	3.	amavērunt	movērunt	legērunt	audivērunt
Переклад					
S.	1.	я покохав (-ла)	я зрушив (-ла)	я прочитав (-ла)	я вислухав (-ла)
	2.	ти покохав (-ла)	ти зрушив (-ла)	ти прочитав (-ла)	ти вислухав (-ла)
	3.	він покохав вона покохала воно покохало	він зрушив вона зрушила воно зрушило	він прочитав вона прочитала воно прочитало	він вислухав вона вислухала воно вислухало
Pl.	1.	ми покохали	ми зрушили	ми прочитали	ми вислухали
	2.	ви покохали	ви зрушили	ви прочитали	ви вислухали
	3.	вони покохали	вони зрушили	вони прочитали	вони вислухали

Plusquamperfectum indicatīvi actīvi

Давноминулий час доконаного виду дійсного способу активного стану

<i>Утворення plusquamperfectum indicatīvi actīvi</i>		
Основа	Суфікс	Закінчення активного стану
Основа перфекта +	-ēra-	Sing. 1. -m Pl. 1. -mus 2. -s 2. -tis 3. -t 3. -nt

		Coniug. 1 осн. перфекта <u>amav-</u>	Coniug. 2 осн. перфекта <u>mov-</u>	Coniug. 3 осн. перфекта <u>leg-</u>	Coniug. 4 осн. перфекта <u>audiv-</u>
S.	1.	amavēram	movēram	legēram	audivēram
	2.	amavēras	movēras	legēras	audivēras
	3.	amavērat	movērat	legērat	audivērat
Pl.	1.	amaverāmus	moverāmus	legerāmus	audiverāmus
	2.	amaverātis	moverātis	legerātis	audiverātis
	3.	amavērant	movērant	legērant	audivērant
Переклад					

S.	1.	я покохав (-ла) раніше (давно)	я зрушив (-ла) раніше (давно)	я прочитав (-ла) раніше (давно)	я вислухав (-ла) раніше (давно)
	2.	ти покохав (-ла) раніше (давно)	ти зрушив (-ла) раніше (давно)	ти прочитав (-ла) раніше (давно)	ти вислухав (-ла) раніше (давно)
	3.	він покохав раніше (давно) вона покохала раніше (давно) воно покохало раніше (давно)	він зрушив раніше (давно) вона зрушила раніше (давно) воно зрушило раніше (давно)	він прочитав раніше (давно) вона прочитала раніше (давно) воно прочитало раніше (давно)	він вислухав раніше (давно) вона вислухала раніше (давно) воно вислухало раніше (давно)
Pl.	1.	ми покохали раніше (давно)	ми зрушили раніше (давно)	ми прочитали раніше (давно)	ми вислухали раніше (давно)
	2.	ви покохали раніше (давно)	ви зрушили раніше (давно)	ви прочитали раніше (давно)	ви вислухали раніше (давно)
	3.	вони покохали раніше (давно)	вони зрушили раніше (давно)	вони прочитали раніше (давно)	вони вислухали раніше (давно)

Futūrum secundum indicatīvi actīvi

Майбутній час другий доконаного виду дійсного способу активного стану

<i>Утворення futūrum secundum indicatīvi actīvi</i>		
<i>Основа</i>	<i>Суфікс</i>	<i>Закінчення активного стану</i>
<i>основа перфекта +</i>	<i>-ĕr- 1 sing. -ĕri- 2 sing. - 3 pl.</i>	<i>Sing. 1. -o Pl. 1. -mus 2. -s 2. -tis 3. -t 3. -nt</i>

		<i>Coniug. 1 осн. перфекта <u>amav-</u></i>	<i>Coniug. 2 осн. перфекта <u>mov-</u></i>	<i>Coniug. 3 осн. перфекта <u>leg-</u></i>	<i>Coniug. 4 осн. перфекта <u>audiv-</u></i>
S.	1.	amavĕro	movĕro	legĕro	audivĕro
	2.	amavĕris	movĕris	legĕris	audivĕris
	3.	amavĕrit	movĕrit	legĕrit	audivĕrit
Pl.	1.	amaverĭmus	moverĭmus	legerĭmus	audiverĭmus
	2.	amaverĭtis	moverĭtis	legerĭtis	audiverĭtis
	3.	amavĕrint	movĕrint	legĕrint	audivĕrint
<i>Переклад</i>					
S.	1.	я покохаю раніше	я зрушу раніше	я прочитаю раніше	я вислухаю раніше

	2.	ти покохаєш раніше	ти зрушиш раніше	ти прочитаєш раніше	ти вислухаєш раніше
	3.	він покохає раніше вона покохає раніше воно покохає раніше	він зрушить раніше вона зрушить раніше воно зрушить раніше	він прочитає раніше вона прочитає раніше воно прочитає раніше	він вислухає раніше вона вислухає раніше воно вислухає раніше
Pl.	1.	ми покохаємо раніше	ми зрушимо раніше	ми прочитаємо раніше	ми вислухаємо раніше
	2.	ви покохаєте раніше	ви зрушите раніше	ви прочитаєте раніше	ви вислухаєте раніше
	3.	вони покохають раніше	вони зрушать раніше	вони прочитають раніше	вони вислухають раніше

**Узагальнююча таблиця
утворення часів системи перфекта активного стану:**

Часи системи перфекта активного стану	Основа	Суфікс	Закінчення активного стану
Perfectum indicatīvi actīvi	основа перфекта	-----	Sing. 1. -i Pl. 1. -īmus 2. -īsti 2. -īstis 3. -īt 3. -ērunt
Plusquamperfectum indicatīvi actīvi	основа перфекта	-ēra-	Sing. 1. -m Pl. 1. -mus 2. -s 2. -tis 3. -t 3. -nt
Futūrum primum indicatīvi actīvi	основа перфекта	-ēr- 1 sing. -ēri- 2 s.- 3 pl.	Sing. 1. -o Pl. 1. -mus 2. -s 2. -tis 3. -t 3. -nt

Часи системи перфекта пасивного стану

Perfectum indicatīvi passīvi

Минулий час доконаного виду дійсного способу пасивного стану

Утворення perfectum indicatīvi passīvi	
Participium perfecti passīvi +	Допоміжне дієслово у

	praesens indicatīvi <i>Sing. 1. sum Pl. 1. sumus</i> <i>2. es 2. estis</i> <i>3. est 3. sunt</i>
--	---

Participium perfecti passīvi утворюється шляхом додавання до основи супіна родових закінчень *-us (m)*, *-a (f)*, *-um (n)*:

amatum (супін); amat- основа супіна

Participium perfecti passīvi amatus, amata, amatum

		Coniug. 1 amo, -āvi, -ātum, -āre - любити	Coniug. 2 moveo, movi, motum, -ēre - рухати
S.	1.	amatus, -a, -um sum	motus, -a, -um sum
	2.	amatus, -a, -um es	motus, -a, -um es
	3.	amatus, -a, -um est	motus, -a, -um est
Pl.	1.	amati, -ae, -a sumus	moti, -ae, -a sumus
	2.	amati, -ae, -a estis	moti, -ae, -a estis
	3.	amati, -ae, -a sunt	moti, -ae, -a sunt
Переклад			
S.	1.	мене покохали	мене зрушили
	2.	тебе покохали	тебе зрушили
	3.	його покохали її покохали	його зрушили її зрушили
Pl.	1.	нас покохали	нас зрушили
	2.	вас покохали	вас зрушили
	3.	їх покохали	їх зрушили

		Coniug. 3 lego, legi, lectum, -ēre - читати	Coniug. 4 audio, -īvi, -ītum, -īre - слухати
S.	1.	lectus, -a, -um sum	auditus, -a, -um sum
	2.	lectus, -a, -um es	auditus, -a, -um es
	3.	lectus, -a, -um est	auditus, -a, -um est
Pl.	1.	lecti, -ae, -a sumus	auditi, -ae, -a sumus
	2.	lecti, -ae, -a estis	auditi, -ae, -a estis
	3.	lecti, -ae, -a sunt	auditi, -ae, -a sunt
Переклад			
S.	1.	мене прочитали	мене слухали
	2.	тебе прочитали	тебе слухали
	3.	його прочитали її прочитали	його слухали її слухали
Pl.	1.	нас прочитали	нас слухали
	2.	вас прочитали	вас слухали

3.	їх прочитали	їх слухали
----	--------------	------------

Plusquamperfectum indicatīvi passīvi

Давноминулий час доконаного виду дійсного способу пасивного стану

<i>Утворення plusquamperfectum indicatīvi passīvi</i>	
<i>Participium perfecti passīvi +</i>	<i>Допоміжне дієслово в imperfectum indicatīvi</i> <i>Sing. 1. eram Pl. 1. erāmus</i> <i>2. eras 2. erātis</i> <i>3. erat 3. erant</i>

		Coniug. 1 amo, -avi, -ātum, -āre - любити	Coniug. 2 moveo, movi, motum, -ĕre - рухати
S.	1.	amatus, -a, -um eram	motus, -a, -um eram
	2.	amatus, -a, -um eras	motus, -a, -um eras
	3.	amatus, -a, -um erat	motus, -a, -um erat
Pl.	1.	amati, -ae, -a eramus	moti, -ae, -a eramus
	2.	amati, -ae, -a eratis	moti, -ae, -a eratis
	3.	amati, -ae, -a erant	moti, -ae, -a erant
Переклад			
S.	1.	мене покохали раніше (давно)	мене зрушили раніше (давно)
	2.	тебе покохали раніше (давно)	тебе зрушили раніше (давно)
	3.	його покохали раніше (давно) її покохали раніше (давно)	його зрушили раніше (давно) її зрушили раніше (давно)
Pl.	1.	нас покохали раніше (давно)	нас зрушили раніше (давно)
	2.	вас покохали раніше (давно)	вас зрушили раніше (давно)
	3.	їх покохали раніше (давно)	їх зрушили раніше (давно)

		Coniug. 3 lego, legi, lectum, -ĕre - читати	Coniug. 4 audio, -īvi, -ītum, -īre - слухати
S.	1.	lectus, -a, -um eram	auditus, -a, -um eram
	2.	lectus, -a, -um eras	auditus, -a, -um eras
	3.	lectus, -a, -um erat	auditus, -a, -um erat
Pl.	1.	lecti, -ae, -a eramus	auditi, -ae, -a eramus
	2.	lecti, -ae, -a eratis	auditi, -ae, -a eratis
	3.	lecti, -ae, -a erant	auditi, -ae, -a erant
Переклад			
S.	1.	мене прочитали раніше (давно)	мене прослухали раніше (давно)
	2.	тебе прочитали раніше (давно)	тебе прослухали раніше (давно)

	3.	його прочитали раніше (давно) її прочитали раніше (давно)	його прослухали раніше (давно) її прослухали раніше (давно)
Pl.	1.	нас прочитали раніше (давно)	нас прослухали раніше (давно)
	2.	вас прочитали раніше (давно)	вас прослухали раніше (давно)
	3.	їх прочитали раніше (давно)	їх прослухали раніше (давно)

Futūrum secundum indicatīvi passīvi

Майбутній час другий доконаного виду дійсного способу пасивного стану

<i>Утворення futūrum secundum indicatīvi passīvi</i>	
<i>Participium perfecti passīvi +</i>	Допоміжне дієслово у futūrum primum indicatīvi Sing. 1. ero Pl. 1. erīmus 2. erīs 2. erītis 3. erīt 3. erūnt

		Coniug. 1 amo, -āvi, -ātum, -āre - любити	Coniug. 2 moveo, movi, motum, -ēre - рухати
S.	1.	amatus, -a, -um ero	motus, -a, -um ero
	2.	amatus, -a, -um erīs	motus, -a, -um erīs
	3.	amatus, -a, -um erīt	motus, -a, -um erīt
Pl.	1.	amati, -ae, -a erīmus	moti, -ae, -a erīmus
	2.	amati, -ae, -a erītis	moti, -ae, -a erītis
	3.	amati, -ae, -a erūnt	moti, -ae, -a erūnt
Переклад			
S.	1.	мене полюблять раніше	мене зрушать раніше
	2.	тебе полюблять раніше	тебе зрушать раніше
	3.	його полюблять раніше її полюблять раніше	його зрушать раніше її зрушать раніше
Pl.	1.	нас полюблять раніше	нас зрушать раніше
	2.	вас полюблять раніше	вас зрушать раніше
	3.	їх полюблять раніше	їх зрушать раніше

		Coniug. 3 lego, legi, lectum, -ēre - читати	Coniug. 4 audio, -īvi, -ītum, -īre - слухати
S.	1.	lectus, -a, -um ero	auditus, -a, -um ero
	2.	lectus, -a, -um erīs	auditus, -a, -um erīs
	3.	lectus, -a, -um erīt	auditus, -a, -um erīt
Pl.	1.	lecti, -ae, -a erīmus	auditi, -ae, -a erīmus
	2.	lecti, -ae, -a erītis	auditi, -ae, -a erītis

	3.	lecti, -ae, -a erūnt	auditi, -ae, -a erūnt
Переклад			
S.	1.	мене прочитають раніше	мене вислухають раніше
	2.	тебе прочитають раніше	тебе вислухають раніше
	3.	його прочитають раніше її прочитають раніше	його вислухають раніше її вислухають раніше
Pl.	1.	нас прочитають раніше	нас вислухають раніше
	2.	вас прочитають раніше	вас вислухають раніше
	3.	їх прочитають раніше	їх вислухають раніше

Узагальнююча таблиця

утворення часів системи перфекта пасивного стану:

Часи системи перфекта пасивного стану	<i>Participium perfecti passīvi</i>	<i>Допоміжні дієслова у часах системи інфекта</i>
Perfectum indicatīvi passīvi	Participium perfecti passīvi (основа супіна + -us, -a, -um)	Допоміжне дієслово у praesens indicatīvi Sing. 1. sum Pl. 1. sumus 2. es 2. estis 3. est 3. sunt
Plusquamperfectum indicatīvi passīvi	Participium perfecti passīvi (основа супіна + -us, -a, -um)	Допоміжне дієслово у imperfectum indicatīvi Sing. 1. eram Pl. 1. erāmus 2. eras 2. erātis 3. erat 3. erant
Futūrum secundum indicatīvi passīvi	Participium perfecti passīvi (основа супіна + -us, -a, -um)	Допоміжне дієслово у futūrum primum indicatīvi Sing. 1. ero Pl. 1. erīmus 2. erīs 2. erītis 3. erīt 3. erūnt

NOMEN NUMERALE

ЧИСЛІВНИК

Цифри		CARDINALIA	ORDINALIA
арабські	римські		
1	I	unus, a, um	primus, a, um
2	II	duo, duae, duo	secundus, a, um
3	III	tres, tres, tria	tertius, a, um
4	IV	quattuor	quartus, a, um
5	V	quinque	quintus, a, um
6	VI	sex	sextus, a, um
7	VII	septem	septimus, a, um
8	VIII	octo	octāvus, a, um
9	IX	novem	nonus, a, um
10	X	decem	decimus, a, um
11	XI	undĕcim	undecimus, a, um
12	XII	duodĕcim	duodecimus, a, um
13	XIII	tredĕcim	tertius, a, um decimus, a, um
14	XIV	quattuordĕcim	quartus, a, um decimus, a, um
15	XV	quindĕcim	quintus, a, um decimus, a, um
16	XVI	sedĕcim	sextus, a, um decimus, a, um
17	XVII	septendĕcim	septimus, a, um decimus, a, um
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus, a, um
19	XIX	undeviginti	undevicesimus, a, um
20	XX	viginti	vicesimus, a, um
21	XXI	unus, -a, -um et viginti (viginti unus)	unus, a, um et vicesimus, a, um (vicesimus primus)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus, a, um

Цифри		CARDINALIA	ORDINALIA
арабські	римські		
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus, a, um
30	XXX	triginta	tricesimus, a, um
40	XL	quadraginta	quadragesimus, a, um
50	L	quinguaginta	quinguagesimus, a, um
60	LX	sexaginta	sexagesimus, a, um
70	LXX	septuaginta	septuagesimus, a, um
80	LXXX	octoginta	octogesimus, a, um
90	XC	nonaginta	nonagesimus, a, um
100	C	centum	centesimus, a, um
200	CC	ducenti, ae, a	ducentesimus, a, um
300	CCC	trecenti, ae, a	trecentesimus, a, um
400	CD	quadringenti, ae, a	quadringentesimus, a, um
500	D	quingenti, ae, a	quingentesimus, a, um
600	DC	sescenti, ae, a	sescentesimus, a, um
700	DCC	septingenti, ae, a	septingentesimus, a, um
800	DCCC	octingenti, ae, a	octingentesimus, a, um
900	CM	nongenti, ae, a	nongentesimus, a, um
1000	M	mille	millesimus, a, um
2000	II	duo milia	bis millesimus, a, um
3000	III	tria milia	ter millesimus, a, um
5000	V	quinque milia	quinqies millesimus, a, um
10000	X	decem milia	decies millesimus, a, um
20000	XX	viginti milia	vicies millesimus, a, um
100000	C	centum milia	centies millesimus, a, um
300 000	CCC	trecenta milia	trecenties millesimus
1000000	IXI	decies centena milia	

Відмінювання числівників.

Із кількісних відмінюються unus, a, um; duo, duae, duo; tres, tria; сотні від 200 до 900 включно (ducenti – nongenti) і milia (тисячі).

Causus	Singularis			Pluralis		
	m	f	n	m	f	n
Nom.	unus	una	unum	duo	duae	duo
Gen.	unius	unius	unius	duōrum	duārum	duōrum
Dat	uni	uni	uni	duōbus	duābus	duōbus
Acc.	unum	unam	unum	duos	duas	duo

Abl.	unō	unā	unō	duōbus	duābus	duōbus
------	-----	-----	-----	--------	--------	--------

N.B! Числівник tres (m, f), tria (n) відмінюється за 3 відміною голосної групи у множині:

Causus	Pluralis		
	m	f	n
Nom.	tres	tres	tria
Gen.	trium	trium	trium
Dat.	tribus	tribus	tribus
Acc.	tres	tres	tria
Abl.	tribus	tribus	tribus

N.B! Сотні – від 200 до 900 відмінюються за 1 (f) і 2 (m, n) відміною іменників у множині:

Causus	Pluralis		
	m	f	n
Nom.	ducenti	ducentae	ducenta
Gen.	ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
Dat.	ducentis	ducentis	ducentis
Acc.	ducentos	ducentas	ducenta
Abl.	ducentis	ducentis	ducentis

N.B! Числівник mille (тисяча) не відмінюється, для множини служить слово milia (тисячі), воно відмінюється за 3 відміною іменників голосної групи:

Causus	Pluralis
Nom.	milia
Gen.	milium
Dat.	milibus
Acc.	milia
Abl.	milibus

N.B! Порядкові числівники відмінюються як прикметники 1 (f) і 2 (m, n) відміни.

NUMERALIA DESTribUTIVA ET ADVERBIA

РОЗДІЛОВІ І ПРИСЛІВНИКОВІ ЧИСЛІВНИКИ

Розділові числівники відповідають на питання: по скільки? (*quoteni?*), **прислівникові** – на питання: скільки раз? (*quotiens?*). Розділові і прислівникові числівники утворюються від відповідних кількісних, за винятком перших двох. Розділові числівники мають родові закінчення множини 1 (f) і 2 (m, n) відміни.

Розділові числівники	Прислівникові числівники
singuli, ae, a – по одному	semel – раз
bini, ae, a – по два	bis – двічі
terni, ae, a – по три	ter – тричі
quaterni, ae, a – по чотири	quater – чотири рази
quini, ae, a – по п'ять	quinquies – п'ять разів
sini, ae, a – по шість	sexies – шість разів
septēni, ae, a – по сім	septies – сім разів
octōni, ae, a – по вісім	octies – вісім разів
noveni, ae, a – по дев'ять	novies – дев'ять разів
deni, ae, a – по десять	decies – десять разів
undēni, ae, a – по одинадцять	undecies – одинадцять разів
vicēni, ae, a – по двадцять	vicies – двадцять разів
centēni, ae, a – по сто	centies – сто разів

Infinitivus

Інфінітив

Infinitivus praesentis activi	Infinitivus praesentis passivi
виражають недоконану дію	
amāre – любити	amāri – бути любимим
movēre – рухати	movēri – бути зрушеним
legēre – читати	legi – бути читаним
audīre – слухати	audīri – бути слуханим
Infinitivus perfecti activi	Infinitivus perfecti passivi
виражають доконану дію	
amavisse	amātus, -a, -um esse
movisse	motus, -a, -um esse
legisse	lectus, -a, -um esse
audivisse	audītus, -a, -um esse
Infinitivus futuri activi	Infinitivus futuri passivi

виражають доконану дію	
amatūrus, -a, -um esse	amātum iri
motūrus, -a, -um esse	motum iri
lectūrus, -a, -um esse	lectum iri
auditūrus, -a, -um esse	audītum iri

GERUNDIUM

Герундій

Утворюється герундій від **основи інфекта** за допомогою суфіксів **-nd-** (1-2 дієвідміни) і **-end-** (3-4 дієвідміни) і закінчення **-i** (в genetivus): **amandi, movendi, legendi, audiendi.**

Як іменник герундій відмінюється за другою відміною іменників середнього роду в однині і має тільки чотири відмінки. Infinitivus praesentis activi можна вважати логічним називним відмінком.

Таблиця: Відмінювання герундія

Casus	1	2	3	4
Nom.	amāre (кохання)	docēre (навчання)	legēre (читання)	audīre (слухання)
Gen.	ama-nd-i	doce-nd-i	leg-end-i	audi-end-i
Dat.	ama-nd-o	doce-nd-o	leg-end-o	audi-end-o
Acc.	ad ama-nd-um	ad doce-nd-um	ad leg-end-um	ad audi-end-um
Abl.	ama-nd-o	doce-nd-o	leg-end-o	audi-end-o

GERUNDIVUM

Герундив

Gerundivum – віддієслівний прикметник, який утворюється додаванням до основи інфекта суфікса **-nd-** (1-2 дієвідміни), **-end-** (3-4 дієвідміни) та родових закінчень **-us (m), -a (f), -um (n).**

Герундив відмінюється за 1-2 відміною прикметників, узгоджується з іменником у роді, числі і відмінку. Він означає повинність, необхідність.

Таблиця:

Дієвідміна	1	2	3	4
------------	---	---	---	---

Gerundivum	ama-nd-us ama-nd-a ama-nd-um	doce-nd-us doce-nd-a doce-nd-um	scrib-end-us scrib-end-a scrib-end-um	audi-end-us audi-end-a audi-end-um
	той, якого слід любити	той, якого слід навчати	той, якому слід писати	той, якого слід слухати

У реченні герундив вживається як означення і як іменна частина складеного присудка. Як означення його краще перекладати віддієслівним іменником або неозначеною формою дієслова. Як іменна частина складеного присудка герундив поєднується з допоміжним дієсловом *sum, esse, - , fui* (бути) у всіх часах, утворюючи описову дієвідміну пасивного стану (*coniugatio periphrastica passiva*). **Coniugatio periphrastica passiva** виражає необхідність, повинність і перекладається українською мовою за допомогою слів **треба, слід, необхідно** тощо. Назва діючої особи ставиться у давальному відмінку (**dativus auctoris**).

Наприклад: *De gustibus non est disputandum* (герундив – іменна частина складеного присудка). – Про смаки **не слід сперечатись**. *Oppida militibus munienda fuērunt* (герундив означення). – **Воїнам** слід було укріпляти міста.

Coniugatio periphrastica activa (активна описова конструкція) складається з **participium futūri activi** та дієслова *esse*: *Bellum scripturus sum*. -Я маю намір описувати війну.

Gerundium – віддієслівний іменник 2 відміни	Gerundivum – віддієслівний прикметник 1-2 відміни
1. Не узгоджується як означення з іменником у реченні: <i>Tempus vivendi</i> – час життя.	1. Узгоджується з іменником, для якого є означенням: <i>Liber legendus</i> – книга, яку треба прочитати.
2. Вживається тільки у непрямих відмінках однини: <i>Dubitando ad veritatem pervenimus</i> (Cic.). – Ми прийшли до істини сумніваючись.	2. Вживається у всіх відмінках однини і множини: <i>Helvetii ad pacem petendam legatos misērunt</i> . – Гельвети послали легатів просити миру (для прохання миру).
3. Зберігає керування дієслова, від якого утворений: <i>Cupiditas legendi libros</i> . – Бажання читати книги.	3. Виступає як іменна частина: <i>Pacta sunt servanda</i> . – Угоди треба зберігати.

КРИЛАТІ ВИРАЗИ

FESTINALENTE

1. Ab ovo usque ad mala. — Від яйця.
2. Ad Kalendas Graecas. — До грецьких календ.
3. Aetas dulcissima adolescentia est. — Молодість — найкраща пора життя.
4. Aliena vitia melius vident homines, quam sua. — Чужі недоліки люди краще бачать, ніж свої.
5. Alma mater. — Мати-годувальниця.
6. Altera manu fert lapidem, panem ostendit altera. — В одній руці несе камінь, а в другій показує хліб.
7. Alter ego. — Другий "я".
8. Amat victoria curam. — Перемога любить турботу.
9. Amamus patriam, pareamus legibus. — Любімо батьківщину, підкоряймося її законам.
10. Amicitia vitam ornat. — Дружба прикрашає життя.
11. Amicus certus in re incerta cernitur. — Справжній друг пізнається у біді.
12. Amicus Plato, sed magis amica veritas. — Друг — Платон, але істина дорожча.

13. Amor tussisque non celeres. — Кохання і нежить не приховаєш.
14. Aquīla non captat muscas. — Орел не ловить мух.
15. Avaritia prima scelerum mater. — Жадоба — мати всіх вад.
16. Aurōra Musis amīca. — Аврора — подруга музам.
17. Aut Caesar, aut nihil. — Або Цезар, або ніщо.
18. Barba crescīt, caput nescīt. — Борода росте, а голова порожня.
19. Beati possidentes. — Щасливі ті, які мають [щось].
20. Benevōlus anīmus maxīma est cognatio. — Доброзичлива людина найближчий родич.
21. Bis dat, qui cito dat. — Двічі дає той, хто дає швидко.
22. Bis repetita placebūnt. — Двічі повторене сподобається.
23. Caecus non indīcat de colōre. — Сліпий не судить про колір.
24. Caesārem decet stantem mori. — Цезарю належить померати стоячи.
25. Caesar non supra grammaticos. — Цезар не вище граматиків.
26. Carum, quod rarum. — Любе те, що рідкісне.
27. Charta non erubescīt. — Папір не червоніє.
28. Citius, altius, fortius! — Швидше, вище, сильніше!
29. Clavus clavo pellitur. — Клин клином вибивають.
30. Cogito, ergo sum. — Я мислю, отже, я існую.
31. Cognosce te ipsum. — Пізнай самого себе.
32. Consuetudo est altēra natūra. — Звичка — друга натура.
33. Contra spem spero. — Без надії сподіваюся.
34. Cuius regio, eius lingua. — Чия країна, того й мова.
35. Cum grano salis. — З дрібкою солі.
36. De gustibus non est disputandum. — Про смаки не треба сперечатися.
37. Deliberandum est saepe, statuendum est semel. — Розмірковувати слід часто, а вирішувати один раз.
38. De mortuis aut bene, aut nihil. — Про померлих або доброзичливо, або нічого.
39. Diabōlus non est tam ater, ac pingitur. — Не такий страшний чорт, як його малюють.
40. Dictum factum. — Сказано — зроблено.
41. Dies diem docet. — День навчає день.

42. Dives est, qui sapiens est. — Щасливий той, хто мудрий.
43. Divide et impera. — Розділяй і пануй.
44. Dixi et animam levavi. — Сказав і полегшив душу.
45. Doctior magis eris, si quod nescis, quaeris. — Ти будеш набагато розумніший, якщо запитаєш про те, чого не знаєш.
46. Domus propria, domus optima. — Власний дім — найкращий дім.
47. Dum spiro, spero. — Доки дихаю, — сподіваюсь.
48. Duobus litigantibus tertius gaudet. — Коли двоє сперечаються, третій радіє.
49. E duobus malis minus est eligendum. — З двох бід треба вибирати меншу.
50. E fructu arbor cognoscitur. — За плодом пізнається дерево.
51. Errare humanum est, stultum est in errore perseverare. — Помилятися властиво будь-якій людині, але наполягати на помилці властиво тільки дурневі.
52. Est modus in rebus. — Міра є в усьому.
53. Faber est suae quisque fortunae. — Кожен є ковалем свого щастя.
54. Fabulam surdo narras. — Ти розповідаєш байку глухому.
55. Facilius est dicere, quam agere. — Легше говорити, ніж робити.
56. Fames artium magistra. — Голод — учитель мистецтв і ремесел.
57. Felix, qui sua sorte contentus est. — Щасливий той, хто задоволений своєю долею.
58. Festina lente. — Спіши поволі.
59. Finis coronat opus. — Кінець увінчує справу.
60. Fortes fortuna adjuvat. — Хоробрим доля сприяє.
61. Gaudium magnum nuntio vobis. — Я сповіщаю вам велику радість.
62. Gladius ferit corpus, animos oratio. — Меч вражає тіло, а слово — душу.
63. Habent sua fata libelli. — Книги мають свою долю.
64. Hominem ex operibus cognoscere. — Людину пізнають за її працею.
65. Hominibus plenum, amicis vacuum. — Людей багато, а друзів немає.
66. Homo homini amicus est. — Людина людині — друг.
67. Homo locum ornat, non hominem locus. — Людина прикрашає місце, а не місце людину.
68. Homo sapiens, nisi patiens. — Той мудрець, у кого терпець.

69. Homo sum, humānum nihil a me alienum puto. — Я людина і вважаю, що ніщо людське мені не чуже.
70. Honōres mutant mores, sed raro in meliōres. — Почесті змінюють характери, але рідко на кращі.
71. Ibi victoria, ubi concordia. — Перемога там, де злагода.
72. Ignorantia non est argumentum. — Незнання — не доказ.
73. Impavīde progrediamur. — Сміливо рушаймо вперед.
74. In silvam ligna ne feras. — Не носи дров до лісу.
75. Inter arma tacent Musae. — Під час війни музи мовчать.
76. Labores pariunt honores. — Праця народжує пошану.
77. Lacaena filio: Aut cum scuto, aut in scuto. — Спартанка синові: "Або зі щитом, або на щиті".
78. Libri amīci, libri magistri. — Книжки — друзі, книжки — вчителі.
79. Litterārum radices amarae sunt, fructus — iucundiōres. — Корені наук — гіркі, плоди — приємніші.
80. Litterārum radīces amarae sunt, fructus vero dulces. — Корені наук гіркі, а плоди — солодкі.
81. Littēra scripta manet. — Написана літера залишається.
82. Luna latrantem canem non timet. — Місяць не боїться собачого гавкання.
83. Lupus lupum non mordet. — Вовк вовка не кусає.
84. Mala herba cito crescīt. — Погана трава швидко росте.
85. Malo alieno saepe docēmur. — Ми часто вчимося на чужій біді.
86. Manus manum lavat. — Рука руку миє.
87. Mare verbōrum, gutta rerum. — Море слів, крапля справ.
88. Magia montesque pollicēre. — Обіцяти моря і гори.
89. Medīcus curat, natūra sanat.— Лікар лікує, природа зцілює.
90. Memoria minuitur, nisi eam exercemus. — Пам'ять послаблюється, якщо її не тренувати.
91. Modus vivendi. — Спосіб життя.
92. Nemo duobus servīre potest. — Ніхто не може служити двом.
93. Nemo omnia potest scīre. — Ніхто не може знати все.
94. Nemo sine vitiis est. — Нікого нема без вад.

95. Non est ad astra mollis a terris via. — Нелегкий шлях від землі до зірок.
96. Non multa, sed multum. — Коротко, але змістовно.
97. Non omnia possūmus omnes. — Не все усі ми можемо.
98. Non progrēdi est regrēdi. — Не йти вперед — це відступати.
99. Non schema loqui, sed directum. — Говорити не красиво, а по суті.
100. Nullus amor est sanabilis herbis. — Ніяке кохання не лікується травами.
101. Omne initium difficīle est. — Всякий початок важкий.
102. Omnia mea mecum porto. — Усе своє ношу з собою.
103. Omnia mutāntur, nihil intērit. — Усе змінюється, ніщо не гине.
104. Omnia vincit amor et nos cedāmus amōri. — Все перемагає кохання, підкорімось і ми коханню.
105. O tempōra, o mores! — О часи, о звичаї!
106. Otium post negotim. — Відпочинок після праці.
107. Pacta servanda sunt. — Договори необхідно зберігати.
108. Plenus venter non studet libenter. — Повний живіт неохоче вчиться.
109. Primum vivēre, deinde philosophāri. — Спочатку жити, потім філософствувати.
110. Primus inter pares. — Перший серед рівних.
111. Qui non est nobiscum, adversus nos est. — Хто не з нами, той проти нас.
112. Qui non laborat, non manducet. — Хто не працює, хай не їсть.
113. Qui ventum semīnat, turbīnem metet. — Хто сіє вітер, пожне бурю.
114. Quod licet Iovi, non licet bovi. — Те, що дозволено Юпітерові, не дозволено воліві.
115. Quod sentimus, loquamur; quod loquimur, sentiamus. — Говорімо те, що відчуваємо, а що говоримо, те відчуваймо.
116. Repetitio est mater studiōrum. — Повторення — мати навчання.
117. Salus patriae — suprēme lex. — Добробут батьківщини — найвищий закон.
118. Sapēre aude. — Прагни до знань.
119. Sapienti sat. — Розумному досить.
120. Scientia potentia est. — Знання — сила.
121. Scio me nihil scīre. — Я знаю, що я нічого не знаю.
122. Sero venientibus ossa. — Хто пізно приходить, тому кістки [залишаються].
123. Sic transit gloria mundi. — Так минає людська слава.

124. *Sine ira et studio.* — Без гніву і пристрасті.
125. *Status quo.* — Існуючий стан.
126. *Suum cuique.* — Кожному своє.
127. *Tempora mutāntur et nos mutāmur in illis.* — Часи змінюються і ми міняємося разом з ними.
128. *Tertium non datur.* — Третього не дано.
129. *Una hirundo non facit ver.* — Одна ластівка не робить весни.
130. *Veni, vidi, vici.* — Прийшов, побачив, переміг.
131. *Vita brevis, ars longa.* — Життя коротке, мистецтво вічне.
132. *Vivēre est cogitāre.* — Жити — це мислити.
133. *Vivēre est militāre.* — Жити — це боротися.
134. *Volens-nolens.* — Волею-неволею.

Навчальне видання

ОСИПОВА Тамара Олександрівна

**Методичні рекомендації
з граматики латинської мови
у таблицях**

Для студентів факультету іноземних мов

педагогічних університетів

Комп'ютерний набір Т.О. ОсиповаЗ

Здано в набір 20.10.18. Підписано до друку 20.11.18. Формат 60x84/16. Гарн.

Times New Roman Cur. Папір друк. Друк ризограф. Умовн. друк. арк. 7,0.

Обл. -вид. арк. 5,9. Тираж 150.

СумДПУ імені А.С. Макаренка

40002, Суми, вул. Роменська, 87

Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А.С. Макаренка